

ΑΠΟΨΕΙΣ

Που είναι η αλλαγή στον αγροτικό τομέα;

Γράφει ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΑΜΨΙΔΗΣ

ΔΥΟ χρόνια δεν είναι αρκετά για να μεταβληθεί ριζικά μια περίπλοκη κατάσταση, όπως είναι ο τομέας της ελληνικής γεωργίας και να αναφανούν οι προσδοκώμενοι στόχοι. Είναι όμως αρκετά για να σχεδιασθεί ένα, έστω, στοιχειώδες, πρόγραμμα, ή και ακόμα, να σκιαγραφηθούν τα βασικά του μέρη και οι μελλοντικές κατευθύνσεις.

Ο μικρός αυτός «αφορισμός» διατυπώνεται με την ευκαιρία του απολογισμού του υπουργείου Γεωργίας, όπου, στον απολογισμό αυτόν, συνοψίζονται οι πραγματοποιήσεις και οι δραστηριότητες στα δυο χρόνια από την ανάληψη της εξουσίας από το ΠΑΣΟΚ και διατυπώνονται οι μελλοντικές επιδιώξεις στον αγροτικό τομέα του υπουργείου, επικεφαλής του οποίου, επί δυο χρόνια, βρίσκεται ο κ. Κ. Σημίτης, ένας ευθύς, ειλικρινής και εξαιρετός επιστήμονας και άνθρωπος.

Φαίνεται όμως ότι οι ιδιότητες αυτές ενός υπουργού δεν είναι αρκετές - χωρίς να πιστεύουμε ότι δεν είναι απαραίτητες - για να επιφέρουν μίαν αλλαγή ουσιαστική στην ολόκληρη διάρθρωση - ή τη δομή, όπως συνήθιζε να τώρα τελευταία - της αγροτικής μας οικονομίας, αλλαγή στη διάρθρωση, που επίσημα εξαγγέλθηκε στη «Διακήρυξη της κυβερνητικής πολιτικής» (σε. 73), αλλά δεν έχει ακόμα προγραμματισθεί.

Ο απολογισμός της διετίας του υπουργείου Γεωργίας, που συμπυκνώθηκε σε 21 πυκνογραμμένες δακτυλογραφημένες σελίδες, αναφέρει πολλά «πεπραγμένα» απαραίτητα και αξιολογικά, πολλές δεξιότητες στην απλούστερη των διαδικασιών στις σχέσεις αγρότη - υπουργείου - ΕΟΚ, όπως π.χ. στην ΥΔΑΓΕΠ (Υπηρεσία Διαχείρισης Αγρών Αγροτικών Προϊόντων), που έχει εντυπωσιακά συντομεύσει το χρόνο εξοφλήσεως των δικαιούχων παραγωγών, σοβαρή αύξηση των δανείων της ΑΤΕ προς τους αγρότες, ενίσχυση της κτηνοτροφικής παραγωγής.

Όλα τα άλλα θέματα και προβλήματα του τομέα γεωργίας αναφέρονται ότι θα λυθούν στο άμεσο μέλλον, ότι συστάθηκαν επιτροπές, συντάχθηκαν σχέδια νόμων για το ένα, ή το άλλο πρόβλημα, υιοθετήθηκαν οι «περιφερειακές αγορές», μελετήθηκαν οι προϋποθέσεις για την άσκηση της εξαγωγικής εμπορίας, προεβλήθησαν προγράμματα για τα γαλακτοκομικά προϊόντα, καταρτίστηκαν σχέδια νόμου για τη δασική προστασία κλπ. Ο απολογισμός, κατά το 9/10 είναι μια εξαγγελία μελλοντικών επιδιώξεων και πραγματοποιήσεων, μελετών και σχεδίων νόμων.

Και σκέφτεται κανείς: Μα που είναι η αλλαγή, που περιμέναμε στη διάρθρωση της γεωργίας; Που είναι έστω η νύξη για το νάνο γεωργικό κλήρο, για τις ομαδικές καλλιέργειες, που ελπίζαμε ότι θα προωθηθούν με τη σοσιαλιστική κυβέρνηση, που είναι, έστω η υπόμνηση για τα ορεινά χωριά, που φθίνουν πληθυσμικά και παραγωγικά, για τη εγκαταλείφθηκαν οι υποσχέσεις για την εξάλειψη των μεσαζόντων, που είναι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι έπρεπε να ανλάβουν την εσωτερική και εξωτερική εμπορία - έστω μέρος της - και που είναι οι αναδιρθρώσεις των καλλιεργειών; Που είναι τέλος, ο αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός που -θα σμίξει το χωράφι με το εργοστάσιο και θα δώσει ώθηση στην ανάπτυξη της περιφέρειας...; (από τη Διακήρυξη σελ. 73)

Φυσικά, ένα υπουργείο δεν μπορεί να μην κάνει τίποτα σε ένα διάστημα μιας διετίας. Αλλά, αυτά που έγιναν είναι «πεπραγμένα» μιας «πεπαισμένης» πολιτικής, μιας πολιτικής, που δεν διαφέρει από τις προηγούμενες παρά από κάποια επέκταση των μέτρων και των παροχών. Όμως αυτό δεν

λέγεται διαρθρωτική αλλαγή, δεν έχει το βάθος μιας τομής άλλης από τη συντηρημένη.

Κατά τη διετία δεν κατορθώθηκε να εγκριθεί ένας νέος νόμος για τους Γεωργικούς συνεταιρισμούς - μια και ο παλιός θεωρήθηκε ότι δεν εκφράζει τους στόχους της αλλαγής. Το πολυπαρές και προχειροσυνιγμένο νομοσχέδιο περιφέρεται εδώ και δεκάς μήνες από χέρι σε χέρι και τώρα τελικά επεξεργάζεται από τους αρμόδιους του υπουργείου για να ελέγξουν τις τροποποιήσεις που επέφερε η ΠΑΣΕΓΕΣ - ασήμαντες και επιφανειακές.

Για τις αναδιρθρώσεις καλλιεργειών

Ένα γενικό πανεθνικό σχέδιο επιλογής καλλιεργειών - αναφέρεται στη διακήρυξη της κυβερνητικής πολιτικής - θα δώσει λύσεις στο διαρθρωτικό πρόβλημα και θα συντάσσεται με την αποφασιστική συμμετοχή των αγροτών. Θα αναθεωρείται σε τακτά χρονικά διαστήματα, αφού σταθμίζονται κάθε φορά οι εδαφολογικές δυνατότητες και οι δυνατότητες της εγχώριας και της παγκόσμιας αγοράς. Θα υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις για να αντιμετωπισθεί η μονοκαλλιέργεια. - (σελ. 72).

Μόλη την καλή προαίρεσή μας, δεν μπορούσαμε να διαπιστώσουμε πού άρχισε ένα σημαντικό έργο αναδιρθρώσεως καλλιεργειών. Και αυτό το μεγάλο και επείγον θέμα των καπνών «τρεμπέλια», που μας προκαλεί πολλές φορές αзеπέρα στα εμπόδια στη διάθεσή τους, δεν κατορθώθηκε να λυθεί, ή έστω να σχεδιασθεί με επείγοντα τρόπο η λύση του.

Τα «τρεμπέλια» και τα μαύρα καπνά είναι ποικιλίες που δεν έχουν προτίμηση στη διεθνή αγορά, αλλά και στην ελληνική. Παλιότερα, για λόγους ψήφωθητικούς και στενά πολιτικούς, τα καπνά αυτά, που καλλιεργούνται κυρίως στην περιοχή Αγρινίου, επιβλήθηκαν στην ελληνική καπνοβιομηχανία και ονομάσθηκαν αυθαίρετα «καπνά εσωτερικής καταναλώσεως», σε αντίθεση με τα κλασικά, τα καλώς ποιότητας καπνά που καθορίσθηκαν ως «εξαγωγικοί». Έτσι, οι Έλληνες καπνοβιομηχανοί ήταν υποχρεωμένοι να απορροφήσουν αυτά τα καπνά μειωμένης ποιότητας, χωρίς να έχουν το δικαίωμα να κάνουν «χαρμόνια» με καπνά καλής ποιότητας, με τα κλασικά. Με την ενθάρρυνση αυτή, η παραγωγή των «τρεμπελιών» από 12.000 τόννους κατά την περίοδο 1960-1970 αυξήθηκε το 1975 σε 20-24.000 τόννους.

Με την εισαγωγή στην ΕΟΚ η διακρίση αυτή εξαλείφθηκε και οι Έλληνες καπνοβιομηχανοί στράφηκαν προς τα κλασικά καπνά, αφού δεν υπήρχε η απαγόρευση και προς τις ξένες ποικιλίες, που καλλιεργούνται στη χώρα μας, προς τα Μπέρλες και τα Βιρτζίνια. Έτσι, από 22.000 τόννους «τρεμπέλια» του 1982, οι Έλληνες καπνοβιομηχανοί απορρόφησαν μόλις 4.000 τόννους, ενώ η υπόλοιπη ποσότητα αγοράσθηκε από συνεταιρισμούς και την ΑΓΡΕΞ, ή άλλους κρατικούς, ή ημικρατικούς οργανισμούς.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΟΚ για τα καπνά, αν μια ποικιλία δεν έχει ζήτηση σε δύο συνεχή χρόνια, τότε διακόπτεται ο εθνικός προλογισμός.

Συνεπώς, αργά ή γρήγορα η ποικιλία αυτή πρέπει να εξαλειφθεί και να αντικατασταθεί με άλλη ήτρουμένη ποικιλία, ή με άλλη καλλιέργεια. Μέχρι σήμερα ελάχιστα πρόγματα έγιναν για την αντικατάσταση αυτής της ποικιλίας και η αδράνεια προς την κατεύθυνση αυτή δεν είναι του Εθνικού Οργανισμού Καπνού μόνο, αλλά και του υπουργείου Γεωργίας που δεν συντάξε ένα πρόγραμμα αλλα-

γής της καλλιέργειας αυτής με μια άλλη καλλιέργεια. Γνωρίζουμε ότι το θέμα είναι δύσκολο, όχι μόνον πρακτικά και οικονομικά - οι αγρότες που θα αλλάζουν καλλιέργεια πρέπει να ενισχυθούν μέχρι την απόδοση της νέας καλλιέργειας - αλλά και ψυχολογικά: ο αγρότης δύσκολα αποσπάζεται να αλλάξει καλλιέργεια και δύσκολα προσαρμόζεται - όταν συμφωνήσει - σ' αυτή. Αλλά, ως αρχίσει το πρώτο βήμα, για να μην έχουμε ένα βάρος μιας καλλιέργειας που θα σαπίσει στις κρατικές, ή τις συνεταιριστικές αποθήκες.

Όμως, δεν είναι μόνον τα «τρεμπέλια» που θέλουν αναδιάρθρωση. Είναι μια σειρά από φρούτα υποθαμμισμένης ποιότητας, όπως τα μήλα του κάμπου, άνοστες ποικιλίες ροδακίνων (χόρτα...), θερμόκακκων κλπ που επειδή δίνουν ποσότητα δεν δέχονται οι καλλιεργητές να τα αλλάξουν, ή ζητούν ενίσχυση για την αλλαγή αυτή. Εδώ και δύο χρόνια στα αστικά κέντρα, κυρίως στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, η κατανάλωση ροδακίνων κατά άτομο μειώθηκε από 16 κιλά, σε 14 κιλά (για όλη την Ελλάδα 3 κιλά) ενώ στην Ιταλία είναι 32 κιλά περίπου. Επίσης ποιοτικά είναι υποθαμμισμένες και ορισμένες ποικιλίες λεμονιών, πορτοκαλιών, μανταρινιών, με αποτέλεσμα να υποχωρεί βαθμιαία η κατανάλωσή τους. Έγιναν οι αναγκαίες ενέργειες στην ΕΟΚ για αναδιρθρώσεις.

Όσο για το μεγάλο πρόβλημα του νάνου γεωργικού κλήρου (34 στρεμ. και όχι 38 όπως πιστεύαμε μέχρι πριν από καιρό) δεν γίνεται καμμία ενέργεια (στην ΕΟΚ - των εννέα είναι 217 στρέμ.). Οι ομαδικές καλλιέργειες, που προχωρήσαν κάπως στα προηγούμενα χρόνια, σήμερα έχουν σχεδόν ξεχασθεί. Οι αγορές γαίων είναι μηδαμινές. Αντί να δημιουργώσουμε μια πολιτική εξαλείψεως ορισμένων παραγώγων και απροσπλάστων ορεινών οικισμών, κλαυθυρίζουμε και μοιρολογούμε, σαν μονιάσους μοιρολογιστρες, την «αραιώση της υπαίθρου», την εγκατάλειψη, (δηλαδή, των πανάθλιων συνθηκών ζωής) και το «ροδόλημα» στον κάμπο, όταν η ίδια η πολιτεία δεν νοιώθει την ανάγκη να οργανώσει αυτό το «ροδόλημα». Μοιρολογούμε για την «αραιώση της υπαίθρου», όταν έχουμε 28% αγροτικό πληθυσμό και η ΕΟΚ - οι Εννέα - έχουν 7,6% στο σύνολό τους.

Σ' αυτά τα δυο χρόνια περιμέναμε μια πραγματική αλλαγή, αλλά αντιμετωπίσαμε σήμερα μια πολιτική που δεν διαφέρει ουσιαστικά από την πολιτική των προηγούμενων κυβερνήσεων. Ανακαλύπτουμε τον ίδιο δρόμο, τα ίδια μονοπάτια...

Άλλωστε, και ο απολογισμός παραδέχεται ότι πολλά προβλήματα υπάρχουν για τα οποία το υπουργείο δεν έχει καταπολέσει. -Για παράδειγμα, σημειώνει, η Διοίκηση υστερεί σε αποτελεσματικότητα, η Διοίκηση και οι συνεταιριστικοί φορείς υστερούν σε οργάνωση, σε οικονομική σκέψη και πρωτοβουλίες στο κύκλωμα της εσωτερικής αγοράς, κυρίως αγοράς των αγροτικών προϊόντων, όπου η παρέμβαση των συνεταιρισμών δεν είναι αποφασιστική, ο βαθμός εξυπηλοσύνης και ανάπτυξης των κλάδων της κτηνοτροφίας δεν είναι ο επιθυμητός, η παντελής προηγούμενη εγκατάλειψη της αλιείας και των ιχθυοκαλλιεργειών απαιτεί πιστώσεις, που δεν μπορούμε να διαθέσουμε τώρα...».

Αυτά τα τονίζουμε και στις προηγούμενες κυβερνήσεις από τις σελίδες του «Οικονομικού μονότονου και κουραστικού και τώρα να αναγνωρίζεται, ύστερα από δυο χρόνια και η σημερινή ηγεσία του υπουργείου Γεωργίας, γεγονός: πολύ λιγυρό και κόπιας απογοητευτικό. Περιμέναμε, κ. Σημίτη, μια ριζική αλλαγή, ή έστω ένα σχέδιο, πρόγραμμα αλλαγής, διαρθρωτικής αλλαγής. Δεν το βλέπουμε, δυστυχώς και με ειλικρινή λύπη το σημειώνουμε...